

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vredništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne prijemajo.

Oznanila se prijemajo, plača za vrstico je 10 k. in za kolek 30 k.

Izhaja vsaki četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom
na celo leto . . . 3 fl.
„ pol leta . . . 1 fl. 50 k.
„ 1/4 . . . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . . . 2 fl. 50 k.
„ pol leta . . . 1 fl. 30 k.
„ 1/4 . . . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo pri knjigarju Novaku na velikem trgu za 5 k.

Štv. 33.

V Mariboru 13. avgusta 1868.

Tečaj II.

Prvi slovenski tabor.

Dan 9. avgusta t. l., kterega je bil prvi slovenski tabor v Ljutomeru, je vreden popolnoma, da se zapiše s zlatimi črkami v slovensko zgodovino. Moramo reči, da če ravno smo videli v preteklih 7 letih mnogo prav lepih veselice na Slovenskem, ali take navdušenosti za slovensko stvar, in tako veliko množino zbranih rodoljubov, še dozdej nismo videli. Pa zakaj se jih tudi ne bi zbralo, saj je bil ta shod mnogo bolj imenitna stvar, kakor je bila kakoršna koli druga veselica, ktere smo imeli dozdej! — Prvi slovenski tabor je namreč bil naj vekši korak k boljši naši bodočnosti! — Vsak pravi rodoljub, ki res želi napredek naši stvari, mora biti prepričan, da je to edina pot, po kateri se ljudstvo za narodnost zbudi, po kateri se mu dokažejo jegove potreboče, po kateri se pogovorijo sredstva, ktera peljejo k narodnemu blagostanju; po kateri ljudstvo zezve svoja natorska prava in svoje pravice poprek, ktere mu grejo po Bogu in zakonu; pot, po kateri se ljudstvo pelje do politične zrelosti, pot, po kateri vlada zezve prave želje in potreboče svojih podložnikov v kaki deželi. Velika hvala gre tedaj naj prej onim rodoljubom ki so z velikim trudom in z mnogimi žrtvami napravili ta prvi slovenski tabor, ker so po tem napravili prvo pravo pot k narodnemu blagostanju, hvala tudi gre vsem onim, ki so se pri tem zlo važnem shodu vdeležili, ker so s tem dosti jasno dokazali, da jim je mar za občno blagostanje in da hočejo po mogočnosti k temu pripomoči. — Vsak rodoljub naj dela po svoji mogočnosti za blagostanje naroda in bodemo se v kratkem začeli širiti po celi lepi slovenski deželi! —

Važne resolucije pa, ktere je sprijelo enoglasno više 7000 nasočih ljudi, so bile sledeče:

Tukaj zbrani slovenski narod soglasno izreka; da v §. 19 državnih osnovnih postav ne najde poročstva za ohranitev in gojitev svoje narodnosti, dokler ne bode:

1. Slovenski jezik na slovenskem izključivo uradni jezik in dokler se ne bo v ta namen uradnikom na slovenskem neodlogoma določil obrok, in sicer pol leta, do kterega morajo znati slovensčino v besedi in pismu.

2. Dokler ne bode crkvena vlada na Slovenskem uradovala v slovenskem jeziku in se ne bodo v bogoslovnica predmeti, kteri se do zdaj nemški predavajo, odzdaj slovenski razlagali.

3. Dokler ne bodo ljudske šole čisto slovenske in v srednjih učni jezik slovenski. (Nemški jezik ostane učni predmet.)

4. Dokler se ne združijo Slovenci v zedinjeno Slovensko z narodno pravico.

5. Dokler se ne bode iz deželnega zaklada štajarskega v razmeri števila Slovencev in jihovih prineskov napravili, podpirali in vzdržavali slovenski zavodina pr. slovenske realke gospodarske šole itd.

6. Dokler ne bodo dodane temu paragrafu izvršilne postave in djansko vpeljane in dokler se ne bode posameznim deželam dala večja samoupravna oblast.

To so, kakor smo rekli, od vseh nasočih soglasno sprejete resolucije. Ker vendar zaradi važnosti tega velikega shoda vsak bravec ima pravico zahtevati, da se mu popiše bolj natančno prvi slovenski tabor, hočemo v kratkem popisati vse bolj važne jegove delke.

Že v soboto zvečer se je zbralo lepo število rodoljubov v Ljutomeru, kterih je tako mnogo došlo v čitalnico, da so bile vse sobe polne. Tukaj pri veseli godbi in pevanju narodnih pesem, se je čulo tudi mnogo lepih napitnic, narodu slovenskemu in mnogim jegovih voditeljev (Strossmajerju, Palackiju, Rigerju itd.) Drugo jutro, t. j. 9. t. m. je ob četrtri zgodaj že naznanjalo pokanje mozarjev iz brega Kamenščaka, na kterega podnožje se naslanja trg Ljutomer, da je napočil važen dan tabora. Okolo dvanajste opoldne se poda predstojnik ljutomerske čitalnice z nekimi odborniki in rodoljubi na določeno pol ure oddaljeno mesto na Kamenščak, da sprejme tamo pričakane goste, ki so se pripeljali iz Ormuža in ki so došli iz Ljubljane, Maribora, Celja in mnogih drugih krajev. Okolo edne se pripelje prav dolga rajda pričakanih gostov z zastavo in g. dr. Ploj je pozdravi v kratkem in pomljivem govoru, kteremu ravno tako odgovori g. dr. Razlag. Po tem so se vsi skupej podali v trg k občenemu obedu v čitalnični gostilnici. Izmed gostov posebno moramo omeniti deputacijo ljubljanskega „sokola“, kterega je zastopalo deset mož in ki so taki pri obedu nas razveselili z lepim petjem. Okolo treh popoldne še se pripeljate dve dolgi rajdi kmetijskih vozov iz Središča in od sv. Tomaža, skorej na vsakem vozu ki so vsi bili z vejami in traki okinčeni, je bila gledati slovenska zastava in vsi so bili z ogromnim „Živio“ klicanjem sprejeti. Ob treh popoldne se vzdigne cela družba in se poda s pevajočimi sokolei na taborišče, ker je bila večina ljudstva že zbrana. Dve godbi na dveh zanje pripravljenih odrih, ste po vrsti igrali in med veselimi godbinimi glasovi zbral se je narod (mnogo kmetov je došlo celo od Koroške meje ali peš ali na vozih) hitro okoli glavnega odra, ker je bila govornišnica, mesto za prvosednika, c. k. komisarja, taborske odbornike in zapisavce. Taborišče je bilo na travniku taki zunaj Ljutomera, ki je s drevjem zasenčen in ki je za to priložnost, tako prikladen bil, da si ni želeli boljšega. —

G. župnik dr. Klemenčič iz Ljutomera stopi prvi na govornišnico in nagovori zbrano množino takole: „Po ustavi, ktero je potrdil naš milostljivi cesar Franc Jožef, nam je mogoče in imamo pravico pod milim nebom shajati in posvetovati se kakor so se naši dedi posvetovali, in izrekati svoje misli in želje, da se nam izpolnijo. Približava se trenotek, da se te nam od cesarja podeljene pravice poslužimo in jo izvršimo. Resnobno je, o čemur se imamo pogovarjati, treba nam je torej reda. Da bi pa vse redno bilo treba nam predsednika. Imam čast vam predlagati izvrstnega rodoljuba, slavnega, učenega rojaka, rojenega med vami pri Mali nedelji, g. dr. Razlaga (živio!) za vašega prvosednika. Če je vaša misel, da je g. dr. Razlag vaš prvosednik, izrecite: da!“ Narod kliče gromovito: „da!“ in „živio Razlag!“

Prvosednik dr. Razlag: „Več kot 1000 let je preteklo, kar se naši očaki niso smeli zbirati pod milim nebom, da bi se posvetovali o občnih rečeh. Zdaj je prišla doba, da sme slov. narod svoje želje izrekati ter jih predlagati presvitlemu cesarju. Porabimo to dobo. Žalostno se je godilo našim očakom, žalostno se godi nam, ali jaz mislim, naj se pa naši deci boljše godi! (Eni kmetje vihte klo-

buke, dolgotrajni živio-klici.) Jaz mislim da bo in mora biti enkrat tako, da bomo mislili — ne samo na sebe, temuč — na svoj rod, da bo eden izmed vas, ki bo drugo suktno oblekel, kakor jo imate vi, ohranil srce; da bo vsak izobrazil si um, pamet in srce, da bo uradnik, rokodelc, kmet vse, kar bo delal, storil po vednosti in prepričanju — najbolje. Tačas se bo reklo, da je narodna najvišji stopinji omike. — Dali ste meni čast da sem tega posvetovanja prvosednik, za kar se vam srčno zahvaljam. Bolje se vam pa ne morem zahvaliti, kakor če kar ima naloženo prvosednik, dober red obdržim; in zato vas prosim, da me ubogate v vseh rečeh! (Kmetje: bomo, bomo!) Potrebno je da samo eden govori, da ne bo nobeden segal v besedo, da bo le tisti govoril, kateremu bom besedo dal. Besedo bom vsakemu dal, kdor se je zglasil. — Dalje je treba da se mir zdrži, da mirno poslušate, kajti mislimo, da smo pametni možje v posvet zbrani. Tako so ravnali stari Grki in Rimljani in oni so imeli pamet in srce na pravem mestu. Pogovarjali se bomo o postavi, ki zagotavlja vsem narodom enake pravice, o §. 19. novih temeljnih postav. Treba da vam ta §. berem. (Prvosednik bere §. 19.) Ta postava je imenitna za nas. Zato so ljutomerski rodoljubi sklenoli, da se posvetujemo o njej. Še enkrat vas prosim, da mirno poslušate. — Prvo besedo dam g. Kukovcu. (Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Vsak delavec naj misli na svoje delo.

(Dalje.)

Da se pravo zadene je treba prav misliti, prevdarjati in spoznati razne trse; po tem rozge močne in slabe, visoko in nizoko rastoče; dalje moč zemlje, iz ktere trs živež vleče, poznati itd. V obče že trs sam ovadi, kakošnega gospodarja da je, in to na prvi pogled vajenega, bistrega vinorejca. Za to je kaj koristno, da se dobro oskrbljen vinograd pogleda, in kar se dobrega zapazi, doma vpeljuje. Inače tudi koristi na posameznih trsih poskušnje delati, da se sam prepriča, kakošni razloček je med staro navado ali trmo in novim, umnejim ravnanjem ali oskrbovanjem itd.

Dokler ne boš mislil, in vzroka vedel, zakaj se to ali uno delo tako, uno drugače opravlja, ne boš naprej prišel: stroj je stroj. —

O ti priložnosti še to omenim. Že več let se govori in toži, da grozdje boleha ali splezni in trde jagode popokajo, da ni za nič. Tako sem že letos v Negovi pred 4 tedni videl po grajšinskih vinogradih na nekterih trsih boleno grozdje s plesnino, nektero je bilo že iz daleč poznati, ker je bolj temno, črno bilo, tudi spokane jagode ima; iz takega grozdja ne bo nič. Sploh sem pa le na starih, ali sicer slabih trsah boleno grozdje našel in zapazil, ki so v obče slabo oskrbljeni, ne dostojno okopani, očedeni, pognojani ali pogrobančeni, in toraj klaverno rasti morajo, nimajo dovolj primernega živeža.

Tudi v mojih vinogradih sem tu pa tam izjemama našel v prejšnjih letih boleno grozdje. Ali tudi le na bolj slabih trsah, ki niso dobili zadostne gnojne pomoči. Tako je lani en trs z bikom ali locnom bil videti v kupljenem vinogradu, ki je imel boleno grozdje. Pa že od daleč je očital, da s svojim stališčem ni zadovoljen; zakaj bil je star, visok in prav plitvo v zemlji, in ta še je bila trda, pusta ilovca brez rodovitnosti, da je toraj borni trsek moral hirati, ker se kupljeni gorici ni moglo na enkrat postreči. Tudi pri steni kot brajde razpeljane trte, so naj večkrat imele boleno grozdje; včas je na pol dozorelo, včas pa že trdo popokalo, po tem se je posušilo in ni bilo za nič, razun za gnoj. Že večkrat sem zaukazal vinarju: te 4 trse mi odkopljí in pognoji z dobro parstenino, ali z dodelanim gnojem, kakor ga imaš na gnojišču, in mu primešaj trsinega pepela. Saj veš, da si vsaka rastlina s svojimi odpadki naj bolj gnoji, kakor to vidiš po gozdih, ter pristavim: Ti trsi že od leta 1843 ni so bili pognojani; — Takrat so rajni oče to hišo stavili, in potem te trse vsadili. Letos jim je vinar pognojl, kakor sem rekel, in hvala Bogu, vsi so še zdravi, prav temnega čvrstega odrastka z obilnim grozdom, ktero je poprej že tačas boleno bilo med tem da na zračnih, drugih brajdah, ni nikoli bilo bolnega grozdja videti, ker se je trsom vsako leto zemlja vzrahljevala in več krati gnojilo. To me je toraj napotilo, da

tudi pod kapom pri steni raztočim trsom pognojiti velim, in ni brez vspeha, kakor se nadjam.

Tako gre tedaj povsod misliti, da bo delo venec delavcu spletalo, ga hvalilo, častilo in veselilo.

Tudi ženske si naj svoje nežne možgane nekoliko več belijo, kakor se to navadno godi, da ne bodo iz gole, slepe šege svoja pobišna opravila zvrševale, na primer o kuharji;

Po letu ljudje večidel od zelenjave živijo, kakor, solate, vohrata, kapusa, zelja, špinače, roninega perja, krastavec ali murk itd. Nekatere ženske pomečejo o trebenju ali snazenju zelišč vse vkup, ne pogledajo ali so uši, črvi, gosonice, polži, mravlje, ščurki, stonoge, muhe ali kaki drugi bauceki ali kukci med perjem ali v jedi — jim je zadosti, da so korenine z blatom odstranile, ter pravijo: saj je za nas dobro! — Ni res, še celo škodljivo in nevarno je tako nesnago vzmes kuhati, da po tem ni zadosti „ulriha“, to je, koze . . . ampak še marsikteri zbolí. (Konec prihodnjič.)

o sajenju murev.

Če človek našo lepo štirsko-slovensko zemljo prehodi, posebno mursko in dravsko polje, in vidi, da še zlo mnogo rodovite zemlje ni prav obdelano, in da še se mnogo stotin te dodre zemlje rabi samo za pašnike, na kterih živina po letu od same velike vročine skorej konec jemlje, ker se skoraj na nobenem ne nahajajo drevesa, pod kterimi bi si v senci nekoliko ohladila, počinola in okrečila; če nadalje premislimo, kako velik dobiček prinašajo mnogim gospodarjem v drugih deželah murve, od kterih listja se redijo svilni črviči, ki pri nas posebno dobro napredujejo; če vse to, pravim, dobro premislimo, se res moramo čuditi, da so še dozdej v našem kraju, samo redki gospodarji murvina drevesa zasadili in svilorejo vpeljali. — Tisoč in tisoč lepih murev bi lahko stalo na naših lepih in velikih pašnikih, ki bi po letu davale vgodne sence živini in ki bi redile svilne črvice, kteri prinašajo gospodarjem po kratkem in celo malem trudu zlo velik dobiček.

Res sicer je, da se mlade žlahtne murve pri nas za velik denar težko dobijo, ali temu se celo lahko v okom dojde, če si gospodarji sami napravijo murvine drevesnice, da si namreč posejejo seme žlahtnih murev, s kterim pa se mora ravnati tako-le: Prav zrelega sadja žlahtnih murev se dene v skledo, tamo se razmečka in prilije se mu vode, voda se mora tako dolgo priljivati in odljivati, dokler seme ni celo čisto; kar gor splava se odstrani, ono pa, ki je na dnu, se dene na popir in se v senčnem mestu posuši. Seme se hrani do velikega travna, tedaj pa se mora seme deti v soljeno vodo in 48 ur močiti; tako namočeno seme se poseje v posodo, v kateri se nahaja samo pesek, da se tamo scimi. Za 2—3 dni, kedar se pokažejo že rumene očke se seme poseje v dobro obdelano zemljo za četrť palca globoko, kder se mora z desko dobro zapokati, pokrije se greda po tem s zelenimi vejami, da mu suša ne škodi če pa je zlo sušno, se mora z vodo zaljivati. Če mlade murvice imajo 4 peresa, se veje mora odstraniti in plevel izpleti; sploh se mora plevel marljivo izpletati. Leta stare murvice se zasadijo. Na noge tedaj slov. gospodarji, sadite murve in vpelajte koristno sadjorejo.

V Ilijaševcih fare sv. Križa pri Ljutomeru.

J. Kraj, kmet.

Slamničarstvo na Laškem.

Ta obrtniška betva še ni tako stara na Laškem; še le začetka našega stoletja so začeli v Florenciji prve tenke slamnike delati. Jihovo izvaževanje se še le šteje od leta 1825 sem. Od tega časa pa se je ta obrtniška betva tako krepko razvila, da je izvoznja slamnikov 12—13 milionov frankov vredna. Lep izgled našim slovenskim slamničarjem na Kranjskem!

Koliko Avstrija sladkorja pridela in porabi.

Leta 1866/67 se je od 23,761.263 dunajskih centov davek plačal, leta prej od 15,855.527 centov. Tovaren ali fabrik na sladkor ali sladkornic je 126 bilo, od kterih jih je 140 delavnih bilo, naj več jih je na Českem in Moravskem. Poraba sladkorja je iznašala za človeka v spodnjem Avstrijskem 14 liber, na Solnograškem in gornjem Avstrijskem 6 liber, na Šleskem 4½ liber, na Českem 4½ liber, na Štirskem 4½ liber, na Koroškem in Kranjskem 3 libre, na Ogerskem, v Galiciji, Sedmograškem 2 libri, na Hrvaškem, Dalmatinskem in Slavonskem 1—1½ libre. Izvoznja je iznašala ½ milijona dunajskih centov.

Naše narodne pesmi.

Spisal F. Kočevar.

(Dalje.)

Epiteton pisan je v slovenskih narodnih pesmih skoravno tako navaden kakor epiteton bel. Pisano pomeni nekaj veselega in mičnega. Slovenec ž njim, kakor z epitetonom bel, zaznamva najraje svoja stanovanja, pobištvo in opravo. Včasih pa pomeni pisano tudi nekaj odurnega neznanega groznega, kakor se bo iz sledečih primerov razvidelo: pisana kamra, pisana barčica, pisana ladja, pisana oštarija, pisan hram, pisana postljičica, pisana škrinja, pisana zibeljka, pisan povojec, pisan bokal, pisana janka, pisan fortošec, pisan mojderc, pisano veselje, pisan (veseli) dan, pisan vuzem, pisan ptič, pisan pav, pisan žerjav, pisano perje, angeli imajo pisane perote, pisana brzda, pisana (erkvena) sveča, pisano pismo, pisana palica, pisan travnik, (primeri hrvaško pisana pečenka za nemški lungenbraten,) pisano znamenje, s katerim se je nekaj sodno krivišče zaznamvalo; jaz bi djal, da bi se z nemškim Wahrzeichen naj bolj prevesti dalo, pisan stol, to je tisti stol, na katerem sedeč je obsojenec smrtno osodo poslušal, današnji Anklagebank, pisano (srdito grdo) gledati, pisan gad, pisana senca t. j. očitna laž, al kar Nemeec pravi lügenhafte Uebertreibung, Aufschneiderei.

Zeleno barvo sem našel v sledečih slučajih: Zelena Sava, zeleni Juri, zelene oči (znamenje hudega človeka), zelena peč, zelen (mrtvaški) pot, zelena kočka (mitologičen pomen), zeleno borovje, zeleno bukovje, zelen gaj, zelen log, zelen gojzd, zelena tratica, zelena ledina, zelena njiva, zelena šuma, zelen travnik, zelena paša, zelen venec, zelena jablan, zelen vrtec, zelena praprot, zelen rožmarin, zelena detelja, zeleno drevee, zelen len, zelen grm, zelen ogradič, zelen grob, zelena lešica.

Rudeča barva se tudi dostakrati najde, n. pr. rudeče šobice, rudeča usta, rudeče krilo, rudeč lajbec, rudeče čičke, rudeč robec, rudeči šolnici, rudeče bandero, rudeča detelja, rudeče kitice, rudeča jabuka, rudeče rožice, rudeča gartroža, rudeč nagel, rudeča (ne smrtna) rana, rudeč oblak, rudeče goslice.

Znamenito je kakšnim predmetom se siva (v razrečjih, sinje, sivno in siuno) barva prilastuje. Našel sem: siva Drava, sivi sokol, siva grlica, sivi golob, sivi volk, sivi konj, sivi hrt, sivo morje, siva skala, sivi kamen, siva megla, siva goba, sive rožice, siva griva, siva solza (od prevelike britkosti), siva pajčevina, sivi svit (das Morgengrauen), siva brada in siva starost.

Rumena barva se pridodaje sledečim predmetom: rumeno lice, rumeni lasi, rumena krv, rumeno solnce, rumeno polje, rumena pšenica, rumeno vince, rumeno grozdje, belina, kadar dozoreva, se rumeni, rumene rožice, rumena miza, rumena sveča.

Žolto je: žolta vuga, žolta svila, žolto zlato, žolta pšenica, žolta trenja (kutnja), žolti (kosov) klun, žolt med (kovina), mrkvica žolto korenje, žolte žveglice, žolte goslice.

Plavo se najde večkrat kot germanizem za nemški blau n. pr. plave oči, plava vijolica, plava gora, pa tudi plavi konjiček.

Erjavo barvo sem našel samo edino enkrat kot erjava lisica.

Razun teh sem našel še sledeča barvina epiteta: višnjeve rožice in višnjevo sukno, vran-konjič, rožice goreče barve, robec drage farbe, prižana senečica, risana puška, njedarec kot kri, blede lice, blede mesec, seri konj, seri starec, sera kobila, *) gjündjane partice, **) guzana janka (ein faltiger, gestreifter Weiberrock), krvava solza, modre oči, vino kakor zajčja kri, pruno (?) nebo (na Koroškem), lasje kostanjeve barve, rusi konj, rusi zlat, rusa in rosa glava, in šatka (kravjo ime) ***)

*) Ser-a-o bo brž ko ne kongruent hrvaškem sur-a-o, kar po Kurelcu pomeni gespränkelt, tedaj tisto stanje, v katerem začenjajo lasje siveti, ter so sivi in črni ali kakoršni že med seboj pomešani.

Pis. **) Djundj (džundž) ali džunj je v zagrebški okolici tista iz rudečih trakov in iz zlatih resic v podobi krone narejena aubica, ki jo nevestice kedar k poroki gredo, na glavi nosijo, pa tudi sploh ženski rudeče-žolti urec. Turopoljec pravi kuruzi ki je lepo rumena, da je džendžava.

Pis. ***) Večidel se kravam dajajo imena po barvi, kakor n. pr. dima, belana, breza, mavra, lisa, ruma (rumena?), ica (?), spregla, košutka, žutka, plavka, srna, jelenka, muca, progla, sizka, erdečka itd. Po tem

Hrvaški jezikoslovci se še danas pravdajo o tem, katero in kakšno barvo pomeni: ridj, hrdjav, smedj, rujno ruso, sinje, suro itd. Ta pravda pa se le po tem dognati da, če se v obzir vzamejo vsi tisti predmeti, katerim narod to al ono barvo privedlje. (Dalje prihodnjic.)

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

Del IV.

34. Ako je pa z denarom tako, kakor smo zgoraj omenili, lahko bi kdo poprašal, zakaj tedaj ni svobodno vsakemu si denar kovati kakor drugih stvari načiniti? Zakaj bi ga vselaj le vlada izdala in s svojimi znamenji zaznamjevala, katerih nikdo posamen rabiti ne sme? Ko bi vsakdo bil celo pošten in tudi popolnoma zveden kovati zlato in srebro in bi načinil enakomeren denar po teži in velikoči: mogel bi vsakdo kakor vlada srebro in zlato v denar prekovati; pa ko vsakdo ni celo pošten, a če v obče bi dopuščeno bilo denar kovati, trebalo bi tehtati, kusiti vsak kos denara, ki nam v roke pride; zato imeli bi vsi biti zvedeni kemisti. Vse to ne bila bi samo velika sitnost temu celu nemogoče, goljufij bi se brez konca godilo; zato da se tem neprilikam v okom pride, prevzela je vlada na skrb kovanje in izdava denar. Postave določujejo dotični veljavi dotično težo in čistočo vsakemu denarnemu kosu; vlada si tedaj pripravi v svoje denarske kovarne zvedene opravnike in ljudi ki čistijo in porazdelijo na tančno po zadatih zakonih dragocene metale, ki se jim izročijo. Kar se je tako določilo, temu se natisne državni ali vladni znak ali marka, kot znamenje ali certifikat, da je pravilno in zakonito veljavno. Zato kedar koli dobimo takšno kovino si smemo biti svesti, da je to zakonito veljaven denar.

35. Ko vlada prevzeme skrb denar kovati in izdavati ima se pri tem poslu sledečih pravil držati:

a. Kovina ima biti enake čistoče: vsak dukat enako čistega zlata, vsak florin enako čistega srebra itd., ako bi to tako ne bilo, goljufij ne bili bi varni in trebalo pi nam posamezni denar kemično kusiti.

b. Vsak denar enakega imena, ima biti enake teže: vsak dukat enako težek, vsak florin enako itd.

c. Denar ima biti takšne oblike in podobe, da je za zamenjvanje in štenje naj bolj pripraven.

d. Denar ima biti tako olepšan, da ga je težko ponarejati, nikakor pa ne odkrhati in odpiliti, tako da bi se poškodovanje brž ne spoznalo. — Tako je tudi v obče narejen naš zlat in sreberni denar, vsakdo si lahko na njem razloge razgleda. — To bi bili naj važnejši vzroki zavolj katerih ima vlada na skrbi kovati in izdavati denar. (Dalje prihod.)

V 4. občni zbor slov. Matice 5. t. m.

se je bila sošla velika množica udov. Po srčnem pozdravu predsednikovega namestnika dr. L. Vončina je poročeval g. tajnik Lesar o delavnosti odborovi. Koledar se dotiskuje in knjige se bodo prav kmali razposlale. Društvo je narastlo za 225 udov in jih šteje sedaj 1360; 122 jih je ves čas ali odmrlo ali sicer odstopilo. Nato našteva knjige, ki so že do delane ali v delu in imenuje nektare, ki se zanje pisavci še niso našli. Matična glavnica znaša 26.438 gld. Pridjana je k temu prošnja, naj bi udje redno plačevali letnino. Dr. Zupanec je dalje razložil preštevske zadeve. Nasledovala je obravnava o naučnem slovníku in sprejet je bil odborov predlog, da naj se naučni slovník izdaja ter naj odbor izvoli k temu potrebni odsek izmed matičnih udov, katerih naj je po dr. Krekovem predlogu dve tretjini v Ljubljani, drugi odzunaj. Predlagal je o tej reči dr. Kosta; gg. Svetec in Šolar sta govorila za odlog tega dela; gg. Krek, Raič, Bleiweis, Močnik pa za odborov predlog. — Sprejet je bil načrt novih matičnih pravil. — Zastran Erjavčevega predloga: „naj Matiča izda znanstveno terminologijo nemško-slovensko“, je bilo

sodeč, brž ko ne, tudi ime šatka al šaska pomeni neko barvo, ali katero? Ali ne pomeni morebiti to, kar nemško falbe? Bil sem še dijak, kar me enkrat ranjki dr. Šubic na ulici pograbi, naj mu povem slovensko besedo za nemški falbe falke naimre ime konja s to barvo. Djal je da ima že celi Georgicon preveden, samo slovenske besede za falbe ne more nikjer zvedeti kolikor tudi okoli poprašuje. Jaz mu tačas nisem vedel odgovora dati, pa mu ga bogma tudi danes ne bi mogel. Kaj, ako ne bi naše šaš-a-o nemški falbe značilo?

Pis.

na dr. Razlagov nasvet skleneno: Odbor naj g. Erjavcu naznani, da naj se govori z g. Sulekom v Zagrebu, ki piše srbsko-hrvaško imenstvo, ali bi se dala ta reč strniti v prid edinosti slov. imenstva s hrvaško-srbskim? — Izvoljeni odborniki so: v Ljubljani p. n. gg.: generalvikar Anton Kos, stolni dekan dr. J. Zl. Pogačar, prof. dr. L. Vončina, dr. Fr. Papež. Vnanji p. n. gg.: Anton Černe, Mat. Majar, dr. Razlag, Drag. Šavperl, dr. And. Vojska in dr. Vošnjak. Na prošnjo dramatiškega društva, naj bi mu „Matica“ po 300 gld. na leto podpore dajala, ni nihče spregovoril, torej se je reč odboru izročila. Na srčne besede g. predsednika za slovo je družba že po 12 zadovoljna se razšla.

(„Danica“)

Politični ogled.

Neki časniki pravijo, da se je naša vlada pritožila pri ruski, da ta kaže za česke agitacije, sočutje drugi časniki pa pravijo, da to celo ni res.

Zadnje nemško streljanje na Dunaju, pri katerem se je zadosti jasno pokazalo, kamo cislajtanski prvi politikarji merijo, je pripomoglo, da narašča v Galiciji nezadovoljnost soper vladajočo stranko. Tudi na polskem, kakor je videti, če dalje bolj spoznavajo, da je dozdajno postopanje polskih državnih poslancev duševnemu in materijalnemu stanu le kvara napravilo.

Ministerstvo je imenovalo g. V. Globočnika za okrajnega glavarja v Slov. Gradcu, g. Jož. Vračiča za Celje, g. K. Majra za Lipnico, g. Ad. Rotondi pl. Arailca za Radgono, g. J. Jozeka za Brežce, g. F. Haasa za Ljutomer, g. Strobaha za Ptuj in g. J. Seedera za Maribor.

Ogerski deželni zbor je sprejel vso brambovsko postavo brez spremembe, ravno tako tudi postavo o ljudski ali črni vojski in o letošnjem rekrutirjanju. Pri ti priliki pa se je pri vseh govorih zadosti jasno videlo, da Ogrji ne zapajo na sedajni mir, in zato hočejo svojo vojsko ko naj hitreje v red spraviti.

Iz Pešta se piše, da je peštanska kazenska sodnija ukazala mestnemu glavarstvu, da mora knjeza Aleksandra Karageorgjeviča zapreti in to se je tudi zgodilo.

V Pragi je mestno zastopništvo sklenolo, naj se pošlje prošnja do cesarja, da bode sedež upravne avstrijske severno zapadne železnice v Pragi ne pa na Dunaju.

K taboru „na Toldah“ na Českem se je sošlo več kakor 6000 ljudi, če ravno je osem policijskih komisarjev stražilo na potu.

Vlada išče namestnika deželnemu poglavarju v Česki, pa nemore najti takega, ki bi znal govoriti česki. Mislimo vendar, da mu ne bo potrebno govoriti česki.

Celo Pruse so govori pri streljski svečanosti zlo razdražili in kralj sam pravi, da je cela svečanost bila soper njega obrnena in skorej bi bil napravil nasprotno demonstracijo.

Iz Rima se piše, da so sv. Oče prepričani, da se bode vnela evropejska vojska, ktero bo pričela Francoska in ktera se bo končala v korist Rima.

Na Francoskem se vršijo nove volitve večidel dobro za vlado, k temu vendar mnogo pripomagajo bajoneti.

Ruski cesar zapoveduje v svojem ukazu nabiranje vojaških novakov na ruskem Poljskem. Za tiščoč rubeljev se lahko posamezni odkupi.

V Španjolski še zmir vre.

Novičar.

Zdaj, ko se po vseh krajih kaže v vinogradih prav obilno lepega grozdja, je cena vina začela zlo na nizko iti, ker je namreč upati dobre bratve; posebno je padla cena vina na Štirskem.

28. julija ob šestih zvečer je strahovita toča popolnoma pobila polje treh velikih srenj v Koroški. To isto se tudi piše iz srenje sv. Jurja pri Reiheneu in srenje Primoža v Celjskem okraju.

V Švedski so našli zlo obilen vir petroleuma.

V komisiji, ki jo je ministerstvo kmetijstva sklicalo na Dunaj, je bilo rečeno, da prvi pogoj za razširjenje dobrih vednosti v sviloreji je podučevanje šolske mladine v ljudskih

šolah in posebno v realkah; zato je treba, da se učitelji v preparandijah teoretično in praktično podučujejo v sviloreji. Izdelala je ta komisija tudi program za svilorejnico v Gorici, kjer se bodo skušnje in preiskave delale o zadevah sviloreje. Za podporo sviloreje je bilo odločeno dolnji Avstriji 800, gornji Avstriji 500, Solnogradškemu 150, Česki 2800, Galiciji 800, Bukovini 250, Moravski 500, Šleziji 1200, Štajarski 800, Kranjski 300, Koroški 309, Dalmaciji 2000, Trstu 400, Istriji 800, Goriški 1700 in Tirolski 1700 gld.

(„Novice“.)

Iz Česke so došli glasi, da se na nekterih krajih popisuje, koliko imajo cerkve in kapelice premoženja. Zakaj? je celo lahko vgenoti.

V četrtek, t. j. 6. t. m. je na enkrat došlo pred Trst 7 angleških vojnih ladij.

V nedeljo, t. j. 2. t. m. je v kavani v Trstu bila sožgana „Presse“, ker je o zadnji tržaški rabuki govorila — resnico. To je pogum in junaštvo!

Na Občini je neka žena porodila pred kratkim trojčke, 2 deklici in 1 dečka. Vsi so zdravi.

Pravila narodnega političnega društva v Ljubljane je cesarska deželna vlada potrdila. Tudi nam bi tako društvo bilo potrebno.

Peter Kozler, deželni poslanec, je od cesarja imenovan za namestnika deželnega poglavarja v Kranjski.

Preiskavna ministerialna komisija je pretekli teden došla v Trst. Gospod dvorni svetovalec Hell je jej na čelu.

Sl. Vredništvo „Zgodnje Danice“ je od sv. Očeta 11. julija prijelo lepo zahvalno in pohvalno pismo za nabiranje darov in sploh iskreno delovanje za katoliško vero.

V Ogerski se seje na više od 71.000 rali zemlje tabak in vsako leto se ga pridela blizo 580.000 centov. Naj večki del ga dobi vlada; čez 80.000 centov ga vendar gre v Taljansko in Francosko. — Trgovina z tabakom je leta 1867 državi prinesla više 21 milijonov gld. čistih dohodkov.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaždinu		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	50	5	—	5	—	4	80
Rži	2	80	3	20	3	80	3	10
Ječmena	2	60	—	—	3	90	—	—
Ovsa	1	50	2	—	2	10	1	80
Turšice (kuruze) vagan	2	80	3	30	3	—	3	—
Ajde	3	20	—	—	3	20	2	80
Prosa	3	—	3	—	3	—	—	—
Krompirja	1	30	1	25	1	20	—	—
Govedine funt	—	20	—	25	—	24	—	25
Teletine	—	20	—	26	—	24	—	26
Svinjetine črsteve funt	—	28	—	26	—	24	—	25
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	10	—	9	—	8	50	10	—
„ 18" „	—	—	5	40	—	—	—	—
„ 36" mehkih „	6	—	6	—	6	—	7	50
„ 18" „	—	—	3	50	—	—	—	—
Ogljenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	40	—	95
„ „ mehkega „	—	60	—	50	—	40	—	75
Sena cent	1	20	1	20	—	75	1	—
Slame cent v šopah	1	—	1	—	—	65	—	95
„ „ za steljo	—	80	—	90	—	60	—	75
Slanine (špeha) cent	40	—	36	—	40	—	—	—
Jajec, pet za	—	10	—	10	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 38 kr. a. v.

Ažijo srebra 111.50.

Narodno drž. posojilo 62.50.

Loterijske srečke.

V Trstu 5. avgusta 1868: **40 56 22 57 23**

Prihodnje srečkanje je 19. avgusta 1868.

Učenec

iz dežele (kmetije), ki zna slovenski in nemški in je izvršil 3 ali 4 razrede v ljudski šoli, bode sprijet v kupčiji z manu-fakturnim in modnim blagom v Mariboru. Drugo se izve pri vredništvu „Slov. Gospodarja“.